

Usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 27.09.1993, sp. zn. 7 To 181/93, ECLI:CZ:VSPH:1993:7.TO.181.1993.1

Číslo: 11/1994

Právní věta: Úkon, jímž byly tváří v tvář postaveny osoby, jejichž předchozí výslech byl proveden z hlediska trestního řádu vadně, nelze považovat za konfrontaci ve smyslu § 94 odst.1 tr.ř. a ve smyslu § 103 tr.ř.(srov.č.52/1992 Sb.rozh.tr.).

Soud: Vrchní soud v Praze

Datum rozhodnutí: 27.09.1993

Spisová značka: 7 To 181/93

Číslo rozhodnutí: 11

Číslo sešitu: 4

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Konfrontace

Předpisy: 141/1961 Sb. § 94 odst. 1
§ 103

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 11

II. Úkon, jímž byly tváří v tvář postaveny osoby, jejichž předchozí výslech byl proveden z hlediska trestního řádu vadně, nelze považovat za konfrontaci ve smyslu § 94 odst. 1 tr. ř. a ve smyslu § 103 tr. ř. (srov. č. 52/1992 sb. rozh. tr.).

(Usnesení Vrchního soudu v Praze z 27. 9.1993 sp. zn. [7 To 181/93](#))

Vrchní soud zamítl stížnost krajského prokurátora v Ostravě proti usnesení Krajského soudu v Ostravě ze dne 26. srpna 1993 sp. zn.1 T 107/92.

Z odůvodnění:

Napadeným usnesením byla při předběžném projednání obžaloby podle § 188 odst. 1 písm. e) tr. ř. vrácena prokurátorovi k došetření věc obviněného mladistvého P. G. pro trestný čin znásilnění podle § 241 odst. 1,2 písm. b) tr. zák.

Krajský soud opřel toto rozhodnutí o závěr, že je nutno odstranit vady přípravného řízení, ke kterým došlo v souvislosti s nerespektováním ustanovení § 102 odst. 1 tr. ř., a že důkazy je nutno doplnit

znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a sexuologie, za účelem odstranění pochybností o duševním stavu obviněného mladistvého P. G.

Proti usnesení podal v zákonné lhůtě krajský prokurátor v Ostravě stížnost, v níž namítl, že požadavky Krajského soudu na odstranění vad přípravného řízení a na doplnění důkazů jsou neopodstatněné. Navrhl, aby Vrchní soud zrušil napadené usnesení, a aby uložil Krajskému soudu o věci znovu jednat a rozhodnout.

Vrchní soud přezkoumal podle § 147 odst. 1 tr. ř. správnost výroku napadeného usnesení i řízení, které mu předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.

Krajský soud vydal napadené usnesení v řízení, v němž postupoval podle trestního řádu a v němž nedošlo k žádným podstatným vadám. Se závěry Krajského soudu, jimiž bylo zdůvodněno vrácení věci prokurátorovi k došetření, se však Vrchní soud ztotožnil jen zčásti.

Vzhledem k povaze ostatních důkazů má mezi důkazy základní význam svědecká výpověď poškozené I. P., nar. 6. 4. 1978. Tato svědkyně byla vyslechnuta 20. 4. 1992, tedy v době před dovršením patnáctého roku svého věku, a to k okolnostem svého znásilnění, tedy zcela zjevně k takovým okolnostem, jejichž oživování v paměti by vzhledem k jejímu tehdejšímu věku mohlo nepříznivě ovlivňovat její duševní a mravní vývoj. Z toho vyplývá, že při výslechu svědkyně I. P. bylo nutno postupovat podle § 102 odst. 1 tr. ř. Znamená to mimo jiné, že k výslechu bylo nutno přibrat pedagoga, nebo jinou osobu mající zkušenosti s výchovou mládeže. To však vyšetřovatel neučinil, a proto byl výslech svědkyně I. P. proveden v rozporu s ustanovením § 102 odst. 1 tr. ř. Jde o podstatnou vadu v postupu vyšetřovatele. Důsledkem této vady je to, že protokol o výslechu svědkyně je v dalším řízení, zejména v hlavním líčení, nepoužitelný jako důkaz. Uvedená vada nemohla být nijak zhojena tím, že k výslechu svědkyně byla přibrána její matka. Přítomnost rodičů totiž nezbavovala vyšetřovatele povinnosti přibrat k výslechu pedagoga nebo jinou osobu mající zkušenosti s výchovou mládeže. Krajský soud proto správně v napadeném usnesení poukázal na nezbytnost odstranění té vady přípravného řízení, jejíž podstatou byl chybný postup vyšetřovatele při výslechu svědkyně I. P. V této spojitosti Krajský soud oprávněně vytkl i to, že svědkyně I. P. nebyla před výslechem poučena zcela v souladu s ustanovením závěrečné věty § 101 odst. 1 tr. ř., zvláště pokud součástí jejího poučení byla pohružka trestními následky krivého obvinění (§ 174 tr. zák.) a nepravdivé výpovědi (§ 175 tr. zák.) a to, že může odepřít výpověď, jestliže by výpovědi způsobila nebezpečí trestního stíhání sama sobě.

Vrchní soud nemohl přisvědčit námitce krajského prokurátora, který ve stížnosti uvedl, že výslech svědkyně I. P. byl konán v den pracovního klidu, kdy nebylo možno zajistit u výslechu přítomnost pedagoga nebo jiné osoby mající zkušenosti s výchovou mládeže. Trestní řád v ustanovení § 102 odst. 1 tr. ř. nepřipouští z předepsaného postupu žádné výjimky. K námitce krajského prokurátora lze jen dodat, že za daných okolností mělo být k výslechu svědkyně I. P. přistoupeno až po splnění všech zákonných podmínek uvedených v § 102 odst. 1 tr. ř. a že do té doby bylo možno spokojit se jen s přijetím oznámení trestného činu ve smyslu § 158 odst. 1 tr. ř., příp. s nezbytným vysvětlením ve smyslu § 158 odst. 3 tr. ř.

V přípravném řízení tedy bude nutno svědkyni I. P. znovu vyslechnout. Vzhledem k tomu, že svědkyně mezitím překročila věk patnácti let, bude její výslech proveden podle obecných ustanovení upravujících postup při výslechu svědka a nebude již postupováno podle zvláštních ustanovení upravujících výslech svědka, jímž je osoba mladší než patnáct let. V této spojitosti pokládá Vrchní soud za potřebné dodat, že i když výslech svědkyně I. P. v době, kdy byl proveden, odpovídal zákonným náležitostem platným podle obecných ustanovení o výslechu svědka, musí být výslech proveden znovu, protože pouhou skutečností, že svědkyně dosáhla věku patnácti let, nebylo zhojeno vadné provedení jejího výslechu jako osoby mladší než patnáct let. V posuzované věci je totiž taková

procesní situace, že podaná obžaloba vůbec není podložena výsledkem svědkyně I. P. jako důkazem provedeným v souladu s trestním řádem. Přitom tento důkaz, s ohledem na celkovou důkazní situaci, je v podstatě nenahraditelný.

;Krajský prokurátor ve stížnosti neopodstatněně namítal, že Krajský soud může za důkaz výsledkem svědkyně I. P. vzít její výpověď při konfrontaci s obviněným mladistvým P. G., při níž byla v souladu s ustanovením § 102 odst. 1 tr. ř. přítomna pracovnice orgánu pověřené péčí o mládež. Konfrontace mezi obviněným a svědkem (§ 94 odst. 1 tr. ř.) totiž přichází v úvahu teprve poté, co obviněný i svědek byli předtím již vyslechnuti způsobem, který je v souladu s trestním řádem (k tomu viz č. 52/1992 sb. rozh. tr.). Protože svědkyně I. P. ve skutečnosti dosud nebyla v souladu s trestním řádem vyslechnuta, nebyly splněny podmínky pro to, aby mohlo být přikročeno ke konfrontaci mezi ní a obviněným mladistvým. Ve vztahu ke konfrontaci namítané ve stížnosti pak je třeba dodat, že ačkoli konfrontace byla provedena 29. 6.1992, tedy v době, kdy svědkyně I. P. byla osobou mladší než patnáct let, byla v rozporu s ustanovením poslední věty § 101 odst. 1 tr. ř. nesprávně poučena mimo jiné o trestních následcích křivého obvinění (§ 174 tr. zák.) a nepravdivé výpovědi (§ 175 tr. zák.) a o tom, že má právo odepřít výpověď, jestliže by výpovědí způsobila nebezpečí trestního stíhání sama sobě.

Krajský soud v napadeném usnesení správně vytkl, že i při dalších konfrontacích, při nichž jako svědci vystupovaly osoby mladší než patnáct let, nebylo při jejich poučení postupováno podle poslední věty ustanovení § 101 odst. 1 tr. ř. Přesto ale není nezbytně nutné, aby v přípravném řízení byly tyto konfrontace opakovány jen pro uvedenou vadu. S ohledem na důkazní situaci v projednávané věci lze očekávat, že všechny svědky, jichž se výtky Krajského soudu týkají, bude třeba v hlavním líčení vyslechnout. Osobní přítomnosti svědků v hlavním líčení tak bude možno využívat k provedení konfrontací, ukáže-li se jejich potřeba. Jinak ovšem samotnou vadu spočívající v tom, že osobě mladší než patnáct let bylo poučení před výsledkem svědka dáno ve formě a v rozsahu odpovídajícím obecným ustanovením o výslechu svědka a nikoli podle zvláštního ustanovení pro osoby mladší než patnáct let, není možno považovat za podstatnou vadu přípravného řízení, která by sama o sobě odůvodňovala vrácení věci do stádia přípravného řízení, pokud je z okolností případu zřejmé, že svědkovi bylo v rámci poučení vysvětleno, jaký význam jeho výpověď má a že jeho povinností je poskytnout úplnou a pravdivou výpověď. Těmto požadavkům v posuzované věci poučení dané svědkům mladším než patnáct let v podstatě odpovídalo, takže jejich výsledky ani konfrontace není třeba opakovat. Výjimkou je, jak již bylo uvedeno výše, pouze svědkyně I. P., jejíž výslech a konfrontace s obviněným mladistvým P. G. a svědkyní I. V. byly provedeny v rozporu s trestním řádem též z dalších důvodů.

Požadavek Krajského soudu na opatření znaleckého posudku o duševním stavu obviněného mladistvého P. G. se zatím nejvíce důvodným, a není v napadeném usnesení přesvědčivě vysvětlen. Krajský soud pouze povšechně odkázal na věk obviněného mladistvého, na závažnost věci a na požadavky, které obviněný mladistvý vznášel na poškozenou I. P. v době poté, co s ní již vykonal soulož. K tomu je nutno uvést, že samotný věk obviněného mladistvého (v době činu 15 let a téměř 7 měsíců), ani závažnost činu, nemohou samy o sobě přesvědčivě zdůvodnit požadavek na zkoumání duševního stavu. Z věku obviněného mladistvého žádné pochybnosti o jeho duševním stavu nevyplývají. To platí i ohledně závažnosti posuzované věci. Obviněný mladistvý se měl trestného činu dopustit tím, že poškozenou výhrůžkami fyzickým násilím i použitím fyzického násilí donutil k souloži, když předtím ji donutil k tomu, aby šla do neobydleného domu, kde k činu došlo. Způsob provedení činu i forma a intenzita použitého násilí, resp. použitých výhrůžek, postrádaly jakékoli projevy, které by vzbuzovaly pochybnost o duševním stavu obviněného mladistvého. Jednání obviněného mladistvého se z hlediska protizákonného záměru, ke kterému směřovalo, jeví jako adekvátní, plně konsolidované a přiměřeně ovládané. Z okolností případu je zjevné, že jeho jednání bylo provázeno také jasnou představou o jeho protizákonnosti, jak o tom svědčí zejména výhrůžky na

adresu poškozené pro případ oznámení činu. Pochybnosti o duševním stavu obviněného mladistvého nijak nevyvolává ani jeho chování po dokonání činu. Pokud tu měl Krajský soud na mysli to, že obviněný mladistvý požadoval na poškozené praktiky z oblasti tzv. orálního sexu, nemělo toto jeho jednání takový charakter, aby z něho vyplývaly nějaké pochybnosti o duševním stavu obviněného mladistvého. Nic, co by signalizovalo nutnost zkoumání duševního stavu, nevyplývá ani z dosavadních zjištění o osobě obviněného mladistvého, jak vyplývají z jeho výslechu, ze zprávy orgánu pověřeného péčí o mládež apod. Není tedy nutné doplňovat přípravné řízení znaleckým posudkem o duševním stavu obviněného mladistvého.

Protože však je nezbytné, aby byla odstraněna podstatná vada přípravného řízení opětovným výslechem svědkyně I. P., je z tohoto důvodu vrácení věci prokurátorovi k došetření opodstatněné. Vrchní soud tudíž stížnost krajského prokurátora zamítl podle § 148 odst. 1 písm. c) tr. ř. Vrchní soud považuje za nutné upozornit, že výslech svědkyně je nutné provést znovu v celém rozsahu a že nestačí, aby svědkyně pouze odkázala na svůj předchozí výslech (který byl proveden v rozporu s trestním řádem).

1) Poznámka redakce: Právní názor uvedený v poslední větě lze použít i po novelizaci tr. ř. zák. č. 292/1993 Sb. k vrácení věci státnímu zástupci.